

*Ad Fontes***Nationalfilm s. r. o. (1933–1954 /1964/)**

Počátky společnosti Nationalfilm s. r. o. byly spleťité. Nepřímými předchůdci Nationalfilmu byly společnosti Ocean-film s. r. o. a Filmová skupina Praha. Jejich zadlužení spolumajitelé Cyril M. Šimek, Josef Bartoš, Karel Hrunek, Karel Mervart a Rudolf Průša vstoupili v roce 1932 do nově vzniklé společnosti Nationalfilm. Nejstarší dochovaný záznam, dokumentující utváření společnosti Nationalfilm, je datován 7. října 1932; obsahem jednání bylo řešení finanční situace Ocean-filmu.¹⁾ Zdá se, že majitelé Ocean-filmu a zároveň Filmové skupiny věnovali od roku 1932 veškerou pozornost pouze činnosti Nationalfilmu, neboť obě výše zmíněné společnosti již nevykazovaly žádnou činnost.²⁾

Společníky se podle společenské smlouvy, sepsané dne 23. března 1933, stali Cyril M. Šimek, Alžběta Šimková, Jiří Šimek, Rudolf Průša, Karel Mervart, Václav Kulič a Karel Hrunek. Dohromady složili základní kapitál 200 tisíc Kč.³⁾ Předmětem činnosti společnosti byla výroba, půjčování a prodej filmů. Na žádost ministerstva vnitra musel být základní kapitál navýšen na 400 tisíc Kč a teprve poté mohla být společnost dne 6. března 1935 zapsána do obchodního rejstříku u Krajského soudu obchodního v Praze. Mezitím již vyrobila dva filmy – SVÍTÁNÍ (1933) a SEDMOU VELMOC (1933).⁴⁾

V říjnu roku 1939 došlo k obměně společníků. Původní společníci postoupili své podíly společníkům novým, a to JUDr. Karlu Jeřábkoví, Josefě Otzmanové, Ing. Dr. Jaroslavu Hýbloví a Janu Hrunkovi. V tomto složení byla společnost spravována ještě roku 1942.⁵⁾ Její základní kapitál činil 375 tisíc Kč. Karel Feix se ujal kolektivní prokury, kterýžto úřad zastával až do 14. července 1948.⁶⁾ Dne 11. října 1940 byl základní kapitál opět navýšen na požadovaných 400 tisíc novými společníky manželi Marií a Václavem Kuličovými.⁷⁾

Na příkaz říšsko-německých orgánů došlo v roce 1943 k reorganizaci filmového oboru. Od tohoto roku byly společnosti Nationalfilm a Lucernafilm jediné, které mohly vyrábět české hrané filmy a byly současně i jedinými půjčovkami českých filmů.⁸⁾

1) Národní filmový archiv (dále jen NFA), f. Filmová skupina Praha, k. 1, inv. č. 12, fol. 1–4.

2) NFA, inventář f. Ocean-film spol. s r. o., s. 4; NFA, inventář f. Filmová skupina Praha, s. IV–V.

3) Státní oblastní archiv Praha (dále jen SOA Praha), f. Krajský soud obchodní (dále jen f. KSO), spis sign. C XIX-259, fol. 3–11.

4) SOA Praha, f. KSO, spis sign. C XIX-259, fol. 16, 18, 26, 32–34, 49–50, 53–54.; *Český hraný film II. 1930–1945*. Praha: NFA 1998, s. 306–307, 334–335.

5) Compass Industrie 1942, Protektorat Böhmen und Mähren, Slowakei Nr. 75, s. 774.

6) SOA Praha, f. KSO, spis sign. C XIX-259, fol. 120–146.

7) Tamtéž, fol. 219–229, 248–249.

8) Zdeněk Š t á b l a, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896 – 1945*, sv. 3. Praha: Československý filmový ústav (dále jen ČSFÚ) 1990, s. 280; Z. Š t á b l a, c. d., sv. 4. Praha: ČSFÚ 1990, s. 107, 372–373.

Společnost provozovala svou činnost bez větších problémů až do května 1945.⁹⁾ Dne 7. května 1945, při bombardování Prahy německými letci, byl zasažen i objekt sídla společnosti na Václavském náměstí č. p. 43.¹⁰⁾ Čtyři místnosti v prvním traktu budovy, kde byla umístěna hlavní účtárna a účtárna výrobního oddělení, byly zcela zničeny, společně s dokumentací v těchto místnostech uloženou.¹¹⁾

Likvidace společnosti se ujal Vlastimil Šimek a převzetím majetku Nationalfilmu byl pověřen Josef Valenta.¹²⁾ Dne 30. prosince 1949 byl národním správcem jmenován Karel Myška, po jeho úmrtí vykonával národní správu úsek Hospodářství a správy Čs. filmu, ode dne 21. září 1950 pak vykonával úřad národního správce Václav Šefrna.¹³⁾ Likvidaci dokončil Vlastimil Šimek ke dni 16. srpna 1950, avšak společnost nebyla nadále z obchodního rejstříku vymazána kvůli nevyřízeným pohledávkám.¹⁴⁾

Jak již bylo výše zmíněno, Nationalfilm již v roce 1933 vyrobil dva filmy a v následujících letech tomu bylo obdobně. Od roku 1939 počet filmů vyrobených společností stoupal.¹⁵⁾ V květnu roku 1939 vedení Nationalfilmu rozhodlo, že ke každému filmu vyrobí ještě krátký film. Jako první byl natočen krátký film *KARLŮV MOST*.¹⁶⁾ Zároveň dávala společnost šanci mladým talentovaným filmářům a hercům. První „pokusný“ krátký hraný film *STŘEVÍČKY SLEČNY PAVLÍNKY* byl natočen podle scénáře Vladimíra Čecha v roce 1940.¹⁷⁾ Nationalfilm se též účastnil filmových festivalů s názvem *Filmové žně*, kde jeho filmy *ARTUR A LEONTÝNA*, *KONEČNĚ SAMI*, *ROZTOMILÝ ČLOVĚK*, *PANTÁTA BEZOUŠEK* a *STŘEVÍČKY SLEČNY PAVLÍNKY* získaly ceny.¹⁸⁾

V průběhu pražského povstání roku 1945 byl nedostatek filmového materiálu pro kameramany, kteří natáčeli průběh povstání přímo v ulicích. Karel Feix, tehdejší ředitel Nationalfilmu, dal k dispozici zásoby filmového materiálu společnosti.¹⁹⁾

Ve fondu společnosti Nationalfilm se bohužel nenachází mnoho písemností z oblasti organizace a správních záležitostí společnosti. Taktéž účetní materiál a korespondence s jinými institucemi jsou velmi torzovité. Pouze daňová agenda se dochovala v celistvé řadě. Příčinou torzovitosti zcela jistě bude výše popsané bombardování kanceláří společnosti v roce 1945 a také skartace provedené v letech 1949 a 1956. Hlavní bohatství fondu spočívá v dokumentaci výroby více jak poloviny filmů, které společnost vyrobila, a v korespondenci s autory filmových námětů, mezi nimiž figuruje mnoho známých osobností z oblasti filmu a literatury (mj. Miroslav Cikán, Martin Frič, Josef Alfréd Holman, Oldřich Kmínek, Vladimír Neff, Ivan Olbracht, Marie Pujmanová, Karel Steklý a Otakar Vávra). Rovněž personálie jsou zachovány ve velké míře, zejména pracovní smlouvy.

9) NFA, f. Nationalfilm s. r. o., k. 11, inv. č. 317, fol. 1.

10) Na této adrese společnost sídlila po celou dobu své existence.

11) NFA, f. Nationalfilm s. r. o., k. 10, inv. č. 310, fol. 3–4.

12) Tamtéž, k. 11, inv. č. 330, fol. 2; k. 11, inv. č. 317, fol. 1.

13) Tamtéž, k. 11, inv. č. 330, fol. 12, 14.

14) Tamtéž, k. 11, inv. č. 330, fol. 13, 26.

15) Z. Š t á b l a, c. d., sv. 3, s. 62, 67, 69, 71, 73, 279–280.; podrobné filmografické údaje viz *Český hraný film II. 1930–1945*. Praha: NFA 1998.

16) Z. Š t á b l a, c. d., sv. 4, s. 158.

17) Tamtéž, s. 257.

18) Tamtéž, s. 236, 294–295.

19) Tamtéž, s. 127.

Fond Nationalfilm s. r. o. si zcela jistě zaslouží pozornost z hlediska poznání fungování jedné z největších výroben a půjčoven českých filmů v době Protektorátu Čechy a Morava, jakož i možnosti proniknutí badatele do výrobní činnosti společnosti.

M a r c e l a K a l a š o v á